

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาความสำคัญและที่มาของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีประวัติศาสตร์อยู่คู่กับคนไทยมานานนับแต่มีการสร้างประวัติศาสตร์ชาติไทยและก็อยู่คู่กับประเทศไทยมาโดยตลอด ด้วยเหตุที่ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งเหตุและผล มีหลักธรรมคำสอนที่แสดงความเป็นเหตุและผลมากมาย สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการศึกษาของนักศึกษา และยังเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ หลักธรรมประการหนึ่ง คือ อริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่แสดงควมมีเหตุและผล จึงสอดคล้องกับการน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ ๑๑ มาใช้เพื่อการพัฒนาการเรียนการศึกษาของนักศึกษาและด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ มีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๑๐ โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมืองเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัวชุมชน สังคม และประเทศชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (๒๕๕๕:๑)

ประเทศไทยมีประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือพระพุทธศาสนา โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยเชื่อกันว่าพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิครั้งแรกโดยสมทูตสายที่ ๘ ของพระเจ้าอโศกมหาราชเมื่อคราวทำสังคายนาพระพุทธศาสนาครั้งที่ ๓ ราวปี พ.ศ. ๒๓๘ โดยมีพระโสณเถระและพระอุตตรเถระ เป็นสมณะทูตผู้เข้ามาเผยแพร่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมินี้ซึ่งมีหลักฐานสำคัญคือ

๑. พระปฐมเจดีย์ ซึ่งอยู่ที่จังหวัดนครปฐม องค์ปัจจุบันเป็นเจดีย์แบบลังกาที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ทำครอบไว้

๒. อนุสาวรีย์ท้าวสุทนต์ มีรูปทรงแบบ และจารึกภาษาบาลีหรือภาษามคธว่า “เย ธมมา” เป็นต้น อันเป็นหลักสำคัญของพุทธศาสนา ไม่นิยมสร้างพระพุทธรูป นิยมสร้างแต่เพียงเจดีย์และสัญลักษณ์อย่างอื่น และมีการจารึกหลักธรรมที่สำคัญไว้ที่สิ่งก่อสร้างนั้น

๓. พระประโทนเจดีย์ อยู่ทางทิศตะวันออกของพระปฐมเจดีย์ เวลานั้นอยู่ที่วัดพระประโทน จ.นครปฐม

๔. วัดพระเมรุ อยู่ทางทิศใต้ของพระปฐมเจดีย์ เป็นซากวัดร้าง

ดังนั้นวัดถุสถานี่ปรากฏในประเทศไทยนี้เอง เป็นหลักฐานที่แสดงว่า พุทธศาสนา ได้มีในดินแดนสุวรรณภูมิมานานแล้วนั่นเอง แต่นักประวัติศาสตร์ยืนยันว่าในสมัยสองพันกว่าปีที่ผ่านมานั้น ประเทศไทยยังไม่สถาปนาขึ้นชัดเจน บริเวณนี้เป็นเพียงดินแดนทวารวดี ดังนั้นการเข้าของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยจึงยังไม่ชัดเจนสมัยนั้น แต่เมื่อหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และนักประวัติศาสตร์ทั้งหลายเห็นพร้อมชัดเจน ว่าประเทศไทยเริ่มสถาปนาเป็นประเทศไทยครั้งเริ่มเป็นสมัยสุโขทัยดังนั้น การนับเป็นชนชาติไทย ความเป็นไทย และดินแดนประเทศไทยจึงเริ่มนับตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา

พระพุทธศาสนาของประเทศไทยเป็นแบบเถรวาทอย่างชัดเจน ซึ่งไทยได้รับมาจากลังกาในสมัยสุโขทัย ซึ่งลังกานั้นเป็นที่ตั้งที่มั่นคงของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท เพราะนับแต่ช่วงศตวรรษที่ ๖ นั้นพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้เสื่อมไปจากอินเดียแล้ว กลายเป็นฝ่ายมหายานที่เจริญรุ่งเรือง ดังนั้นในช่วงสุโขทัยนี้เองจึงนับเป็นช่วงที่พุทธศาสนาแบบเถรวาทจากลังกาเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างชัดเจนทางประวัติศาสตร์ (สุชาติ หงษา, ๒๕๕๐: ๑๑๘-๑๒๗) และสืบเนื่องต่อจากนั้นมาพระพุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรืองอยู่ในแผ่นดินไทยผ่านจากสมัยสุโขทัยมาสู่ สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และปัจจุบันในสมัยรัตนโกสินทร์ พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมศรัทธา และเป็นที่พักพิงทางใจ สามารถตอบสนองความต้องการที่พึงทางจิตใจของคนในชาติด้วยเป็นศาสนาแห่งเหตุและผล เนื่องด้วยเป็นศาสนาที่มีหลักธรรมคำสอนที่แสดงความเป็นเหตุและผลมากมาย สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปกครองประเทศให้มั่นคง และยังมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนภายในชาติได้เป็นอย่างดี ซึ่งเวลากว่าเจ็ดร้อยปีจากสมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบันนี้ จึงเป็นเครื่องยืนยันความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อคนในชาติได้เป็นอย่างดี

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่มีความเป็นเหตุเป็นผล ทำให้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารประเทศเช่นหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ หรือเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนต่อคนในสังคมเช่นเรื่อง ทศ ๖ หรือเรื่องการครองเรือนเช่นหลักฆราวาสธรรม ๔ เป็นต้น ในด้านการเรียนการศึกษาของนักศึกษา ก็มีหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เช่นกัน โดยหลักธรรมหนึ่งที่ผู้วิจัยนำเสนอในงานวิจัยนี้คือ อริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่แสดงควมมีเหตุและมีผล ซึ่งสอดคล้องกับการน้อมนำเศรษฐกิจ

พอเพียง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ ๑๑ มาใช้เพื่อการพัฒนาการเรียนการศึกษาของนักศึกษาด้วย สำหรับการมีเหตุผล ความพอประมาณ และระบบภูมิคุ้มกัน คือองค์ประกอบสำคัญในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวนั้น มีลักษณะปรากฏชัดที่สามารถสังเคราะห์เข้ากับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในหลักอริยสัจ ๔ กล่าวคือ

๑. ททุกข์ คือ การมีอยู่ของทุกข์ และปัญหาทั้งปวงในชีวิต
๒. สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์ เหตุแห่งปัญหาทั้งปวงในชีวิต
๓. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ ความหมดสิ้นแห่งปัญหาทั้งปวงในชีวิต

๔. มรรค คือ หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ หนทางสู่ความหมดสิ้นแห่งปัญหาทั้งปวงในชีวิต สมุทัยและมรรคนั้นเป็นสาเหตุ ส่วนทุกข์และนิโรธนั้นเป็นผลที่มาจากสาเหตุนั้น ดังนั้นหากนำหลักอริยสัจธรรมมาใช้ในชีวิต ชีวิตนั้นจะเป็นผู้มีเหตุมีผลในการดำรงชีวิต ชีวิตจะมีภูมิคุ้มกันที่ไม่ตกอยู่ในสภาพเสี่ยงที่อันตรายทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือไม่หลงไปกับอำนาจของกระแสของวัตถุนิยม จนทำให้ชีวิตต้องพบกับความเดือดร้อนเพราะหากจุดจบของชีวิตที่ต้องพบความเดือดร้อนจากการเป็นทาสทางเศรษฐกิจ และวัตถุนิยมนั้น บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามากก็จะเป็นผลดีโดยรวมกับประเทศและการพัฒนาประเทศ

การศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ด้วย การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมประเทศต้องจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถทักษะและเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ประสบความสำเร็จได้ดังนั้น ด้วยเหตุผลจากที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าหลักอริยสัจ ๔ นี้มีความสอดคล้องกับแผนนโยบายการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีที่เน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรในการนำหลักอริยสัจ ๔ ดังกล่าว มาทำการวิจัยเพื่อใช้พัฒนาเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยต่อไป

คำถามวิจัย

๑. การปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจ ๔ ในองค์ประกอบต่างๆของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีอยู่ในระดับใด
๒. ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ รายได้ ชั้นปี คะแนนผลการเรียน คณะที่ศึกษา ระดับความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาที่ต่างกันมีระดับการปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจ ๔ ที่แตกต่างกันหรือไม่
๓. แนวทางการใช้หลักอริยสัจ ๔ เพื่อนำไปใช้สำหรับการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นเช่นไร

ขอบเขตการศึกษา

๑. ด้านประชากร งานวิจัยนี้ทำการศึกษาประชากรนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ภาคปกติเท่านั้น ไม่รวมประชากรนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีภาคพิเศษ
๒. ด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาหลักอริยสัจ ๔ โดยรวมและรายองค์ประกอบ
๓. ด้านระยะเวลา งานวิจัยนี้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลในช่วง ตุลาคม ๒๕๕๗ ถึง มีนาคม ๒๕๕๘

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจ ๔ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
๒. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจ ๔ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
๓. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการนำหลักอริยสัจ ๔ มาใช้เพื่อการพัฒนาการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

สมมติฐานในการวิจัย

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีที่มีเพศ รายได้ ชั้นปี คะแนนผลการเรียน คณะที่ศึกษาระดับความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาที่ต่างกันมีระดับการปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจ ๔ ที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ทราบถึงระดับการปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจ ๔ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
๒. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจ ๔ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
๓. ทราบแนวทางการนำหลักอริยสัจธรรม ๔ สามารถนำมาใช้พัฒนาการเรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

อริยสัจ ๔ หมายถึง ความจริง ๔ ประการคือ การมีอยู่ของทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ และ หนทางไปสู่ความดับทุกข์

๑. ทุกข์ คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิต อันได้แก่ความผิดหวัง ความเศร้าโศก ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความวิตกกังวล ความกลัวและ การพลัดพรากจากของที่รัก นำมาซึ่งความทุกข์ในชีวิต
๒. สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์คือปัญหาทั้งปวงที่เกิดขึ้นกับชีวิต
๓. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ ความดับซึ่งปัญหาทั้งปวงที่เกิดขึ้นกับชีวิต การเข้าใจความจริงของชีวิตนำไปสู่การดับความเศร้าโศกและปัญหาที่เกิดขึ้น
๔. มรรค คือ หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ อันได้แก่ อริยมรรค ๘ หนทางแห่งการดับปัญหาทั้งปวงที่เกิดขึ้นกับชีวิต

การปฏิบัติตามอริยสัจ ๔ หมายถึง การปฏิบัติตามหลักเหตุและผลที่มีความจริงอยู่ ๔ ประการคือ การมีอยู่ของปัญหา สาเหตุแห่งปัญหา ความดับแห่งปัญหาและหนทางไปสู่ความดับปัญหานั้น

การพัฒนาด้านการเรียน หมายถึง การพัฒนาการเรียนโดยให้ผลการเรียนและการใช้ชีวิต การเรียนในมหาวิทยาลัยมีผลในทิศทางที่ดีขึ้น